

SLOVENSKI NAROD.

Ishaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša. — Na naročbe, brez istodobne vpošiljatve naročnine, se ne ozira. — Za oznanila plačuje se od štiritopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12. Upravnishtvu naj se blagovoljivo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vegove ulice št. 2, vhod v upravnništvo pa s Kongresnega trga št. 12.

Telefon št. 34.

Klerikalen izbruh.

„Vaterland“, najslabši vseh dunajskih listov, ki se ne odlikuje po ničesar drugem, kakor po svojem silnem sovraštvu do francoske republike in po svoji smešni zaljubljenosti v papeževo posvetno vladu, je priznalo glasilo tistih fevdalnih aristokratov, kateri s hlinjeno pobožnostjo hočejo delati pokoro za svoje grehe izza mlajših let, in pa tiste nemške klerikalne stranke, katera se je Slovonom obesila na suknjo in katera v polni meri zasluži tisto sovraštvo, ki je zanjo gojé vse druge nemške stranke. Ta „Vaterland“, ki v svoji redakciji sliši travo rasti, je že dolgo let posredovalec mej kranjskimi klerikalci in nemškimi fevdalci, kajti naša kranjska klerikalna stranka, ki doma s krščanskim socializmom nepoučeno ljudstvo slepi, hoče ob jednom v krogih fevdalnih aristokratov in prelatovalov veljati za strogo konservativno stranko. Ta „Vaterland“ torej je priobčil te dni kukavično jajce, katero je zanesel vanj tonsuriran kalin. Priobčil je dopis, v katerem na nečuvnen način napada dr. Ferjančiča, ki je vendar kot zaupnik cele „Slovenske krščansko narodne zveze“ in cele desnice bil izvoljen podpredsednikom poslanske zbornice, in kateri na noben način ne zasluži, da ga organ desnice, organ v desnici združenih fevdalcev in Dipaulijevih klerikalcev, izpostavlja posmehu in ga žali.

„Vaterland“ pravi povodom Ferjančičevega govora v Škofji Loki v dopisu iz Ljubljane, da so različni, večinoma liberalni listi v daljših ali krajših izvodih priobčili Ferjančičev govor in ga deloma tudi glosirali, ter nadaljuje potem: „Pri nas tega ne moremo prav umeti. Kaj gospod Ferjančič stori ali govori, to je za smer slovenske politike popolnoma brez pomena. Naj torej dr. Ferjančič trobi v bojno trombo ali kliče na mir, to je vse jedno. Živa duša se pri nas ne briga za nazore dr. Ferjančiča, izvzemši redko sejane pristaše „Narodove“ klike, katera pa v tem oziru ni jedina. Razgrevanje glede posamičnih izvajanj tega poslanca je torej popolnoma nepotrebno. Klika „Slovenskega Naroda“, h kateri on

pripada, je izgubila vsak upliv na smer celokupne slovenske politike. Popolno izbacenje rečene klike je pokazalo tudi ustanovno zborovanje velikega odbora društva „Naša straža“, pri kateri priliki je dr. Ferjančič nastopil kot govornik „Narodove“ klike in s svojimi izvajanjem obudil občno ogorčenost. Kliko je popolnoma dogospodarila“.

Tako „Vaterlandov“ dopis. Da je „Vaterland“ ta dopis priobčil, je skrajna predrznost. Kako pride organ desnice, organ Dipaulijevih stranke in fevdalnih kavalirjev, ki o naših razmerah toliko ve, kakor star škorenj o krščanskih tajnostih, da se na tak način zaleti v dr. Ferjančiča? Dr. Ferjančiču mora vsakdo, prijatelj in neprijatelj, priznati, da je jako takten in obziren politik. Pri vsaki priliki upliva v pomirljivem smislu. Vedno in povsod se trudi, da ublaži mej narodno in mej klerikalno stranko obstoječe nasprotstvo, da prepreči vsak razpor in vsako razburjenje in se zaradi ljube sloge le prepogostokrat proti svojemu boljšemu prepričanju uklanja klerikalcem.

Zlobnost in neumnost „Vaterlandovega“ napada na dr. Ferjančiča se spozna najbolje iz tega, da je organ desnice šel v boj proti možu, ki se z vso vneto poteza za ohranitev desnice, zato, da fevdalci in nemški klerikalci ostanejo na krmilu, dočim se kranjski klerikalci, in ne šele od včeraj, po svojih močeh trudijo, da desnico razderejo. Narodna stranka vzdržuje z velikim samozatajevanjem zvezo z nemškimi klerikalci, dasi bi, ako bi jo vodili strankarsko-egoistični nameni, morala tej zvezi nasprotovati, dočim se klerikalna stranka silno prizadeva, da to zvezo razbije.

Poleg napada na dr. Ferjančiča nahajamo v dopisu tudi tiste smešne fraze, ktere naši klerikalci kaj radi trobijo v svet, da bi ta svet mislil, da imajo klerikalci v kranjski deželi Bog ve koliko upliva, da imajo prvo in zadnjo besedo, da so oni jedini odločilni faktor, vse drugo pa, da ne šteje nič.

A kako je v resnici? Kje pa je ta klerikalni vpliv?

Ali je morda v delegacijah? Ali kranjski klerikalci morda odločujejo v zunanji politiki? Ali so morda kranjski klerikalci odločilen faktor v državnem zboru? Nam se dozdeva, da igrajo tamkaj jako klaverno ulogo, in da v celem parlamentu ni dobiti poslancev, ki bi imeli tako malo ugleda in tako nič upliva, kakor kranjski klerikalci. In če se slovanska krščansko-narodna zveza nekoliko upošteva, je to za sluga nekaterih mož, ki so jih poslali v zbornico zunajkranjski Slovenci in pa narodna stranka kranjska.

In na Kranjskem? Ne samo v „Vaterlandu“, tudi v nekaterih slovenskih listih čitamo včasih zatrjevanje, da je klerikalna stranka na Kranjskem vse vzela v zakup, da ona odločuje, vse drugo pa da ne pride v poštev. Slaba tolažba! Poglejmo vendar malo okrog sebe! Kako pa je s to kranjsko klerikalno stranko? V deželnem zboru ne šteje nič! Klerikalni poslanci so v deželnem zboru brez podpore narodne stranke uboge reve, ki nič ne veljajo, ter so zaradi svoje onemoglosti uprav obžalovanja vredni.

Istotako je v dež. odboru in tudi drugače v deželi. Vse mestne občine upravlja narodna stranka, poleg teh pa je še mnogo družih. Vsi večji denarni zavodi so v rokah narodne stranke, kakor sploh vzdržuje ta stranka vsa društva, vse kulturne naprave, kar jih imamo, dočim klerikalna stranka zanje le bore malo prispeva ali pa čisto nič.

Kaj pa je v klerikalnih rokah? Pokažite vendar, kaj ste storili, kaj ste ustanovili! Ustanovili ste nekaj konsumnih društev, kjer ravno najrevnejše sloje zape-lujete k pijančevanju in zapravljanju, in pri katerih pride čas, ko se bode z računi bavil državni pravdnik. Ustanovili ste nekaj malih posojilnic, ki revno životarjijo, in pri katerih vlada tak nered, da pojde marsikaka kmetinja na boben, kadar bo treba napraviti obračun. In poleg teh konsumnih društev in posojilnic ste napravili še nekaj društvic, v katerih krščansko-socialni pijančki rogovilijo, in se revnim ženskam izvabljajo težko zasluženi krajcarji za sv. maše

Vse, kar so klerikalci v deželi ustavnovili, je borno in malenkostno, dočim so vse važnejše, vse večje, vse cvetoče narodne naprave v rokah naše stranke.

Takšen je klerikalni vpliv, takšna je klerikalna veljava v deželi kranjski! Stranka, ki tako malo šteje, ki mora pobirati, kar je bilo iz družih strank pometeno, ki nima na razpolaganje niti najskromnejših talentov ter mora v svoje prve vrste postavljati nevedneže, taka stranka pač nima nobenega vzroka se ponašati, in je samo smešno, če trobi v svet, da je ona v kranjski deželi odločilen faktor.

Koncem „Vaterland“-ovega dopisa se omenja tudi „Naša straža“. Pripoveduje se, da je bila vsa na prvi odborovi seji zbrana družba ogorčena, ker je dr. Ferjančič v najmilejši obliki zahteval moralnega zadoščenja za žaljenje, katero se je povodom ustavnega zbora tega društva storilo narodni stranki, in dalje se pripoveduje, da je bila narodna stranka na tej seji „ausrangiert“, to se pravi vun vržena. Ako je bila vsa družba ogorčena radi Ferjančičevih besed, in ako je bila narodna stranka tedaj „ausrangiert“, zakaj pa potem lazite okrog nas in beračite pri nas, naj bi kaj storili za to družbo, ki nima družega namena, kakor na narodove stroške delati klerikalno politiko in polniti klerikalne bisage? Ako nas ne potrebujete in nas ne marate, čemu nas potem vabite? Ali morda sami uvidevate, da društvo, ki je postavljeno na izključno klerikalno podlago, ne bo uspevalo? Koliko ste pa že zbrali? Par beraških grošov, tako malo, da Vas je lahko sram, ker ti groši spridučejo, da je mej Vami sicer vse polno koristolovcev, a vražje malo takih ljudi, ki tudi kaj žrtvujejo. In ker mi že itak omagujemo pod bremenom narodnega davka, ker vzdržujemo vse polno društev in naprav. Vam od srca radi prepuščamo „Našo stražo“. Nameravali smo jo pustiti pri miru, ali vsled neprestanih izzivanj izrečemo danes brez ovinkov, da s tem društvom nečemo nič opraviti imeti. Imejte ga sami in delajte z njim, kar hočete!

LISTEK.

Skrb za zdravje.

„Zdravo telo — najdražje blago“, pravi pregovor, in menili bi, da se naj kot tako tudi ceni in varuje. A kolika zmeta! Nečuvno in neverjetno je, kako malo se nanj pazi. Seveda, ko je izgubljeno, tedaj se tarni, pa — „po toči je prepozno zvoniti“. A niti tedaj se ne skuša, da si pribori zopet čim preje. Kar na slepo srečo se poskuša to in ono zdravilo in mazilo. Ker je sosedovega brata sin pred 15 leti imel slično bolezen, proti kateri je rabil to sredstvo, pomagati mora tudi danes. — „Bog varuj, kaj pa počnete“, — vsklikne stara kovačica, in takoj se zavrže „zdravilo“ in prične z drugim.

„Bog je človeku odmeril dolgo življenje, a ta si ga krajšuje sam s svojo neumnostjo in s svojimi pregrehami“, je rekel slavni učenjak Hyrtl.

Povsem nerazumno je, zakaj si tako malo prizadevajo za izpoznanje telesa, funkcije organov in zdravoslovna načela. Šola tu zanemara svojo glavno zadačo. V „barbarski“ Rusiji se poučuje o tem, v naših „kulturnih“ deželah pa je ves ta nauk plikav — ako ga je sploh kaj. In vendar je „človek najdragocenejše blago države“,

kakor je izjavil ranji cesarjevič, ki gotovo pri tem ni mislil samo na vojake.

Ker torej ogromna množica (tudi mej naobraženci) nima niti najmanjšega pojma o sestavi svojega telesa, o njegovem bitju in žitju, — ne smemo se čuditi, da je tako lahko miselna in praznoverna glede na zdravljenje.

Ako si hoče kdo kaj omisliti, česar sam ne razume, ne poprašuje sveta pri starih dedcih in babnicah, temveč si poišče izvežbanca, kateremu poveri delo. Niti na misel mu ne pride, da bi ga v tem nadzoroval ali mu segal v delo. Le ako — največ že zaradi lepšega — kliče zdravnika, tedaj on sam in vsa sosesčina šušmari vmes, — a odgovornost za to, kar pokvarijo, naj prevzame jedino-le zdravnik.

Ni je bolj nevhvaležne naloge, nego zdravnikova. Ako bolnik okreva, po vsem prizadevanju in trudu zdravnikovem obično nikdo ne vpraša. „Narava mu je pomagala“. — Ako umrje, bodisi da je to zahtevala bolezen sama, bodisi da je k temu pripomogla lastna krivda — tedaj pa je bil zdravnik nevednež, ki ni bil kos svoji nalogi!

Ako zdravnik določi to in ono, — vse so le sitnosti in nepotrebosti, ki se le na videz ali celo nič ne izvrše. Ako napiše mnogo zdravil, skrbi le za lekarnarja; ako vidi, da so brezuspešna in nepotrebna ter jih zato opusti, je nemarnež!

Gotovo je mej zdravnikom marsikak nevednež ali celo slepar, vendar v obče so znanstveno izobraženi in požrtvovalni možje, in malo kateri stan se more ponašati s tako vzglednimi členi, kakor baš zdravniški.

Seveda lajik hitro sodi ali celo obsodi zdravnika, in ne pomisli, da v to največkrat ni niti najmanj opravdih. Posrečeno zdravljenje še ne priča o dobrem, neuspeh o slabem zdravniku. Činiteљи, ki to provzročijo, so množici povsem neznan.

Veliko škode so provzročile tudi razne „poljudne“ razprave o boleznih. Marsikdo čita v „leksiku“ ta ali oni pojav, ter sklepa iz njega na bolezen in zdravljenje, a ne pomisli, da imajo dostikrat najrazličnejše bolezni iste ali vsaj slične pojave, da iz jednega samega, ki ga slučajno pozna, ne sme sklepati na bolezen, ker mu ostane mnogo drugih, morda najvažnejših, neznanih ali pa prikritih.

Zadnja leta, ko je zaslovel Kneipp, so njegove knjige in zdravilne metode postale skoro narodova last. Sam poznam mnoge, ki gredo k zdravniku le, da jim pove diagnozo, potem pa vzamejo Kneippovo knjigo v roke in prično z vsemi predpisanimi procedurami, ne da bi pomislili, da to ni za vse in za vsakega.

In k temu pridejo še politične mahinacije. Zadnji čas se zlasti dunajsko anti-

semitsko časopisje odlikuje s svojo gonjo proti zdravnikom. Povsem prav je, ako se za posamezen pregrešek zahteva preiskava in oziroma kazen, — povsem napak, ako se kar iz slepe strasti napada in uničuje ves stan. Zato pa se širokoustijo možje, ki so morda sicer vse časti vredni, a v tem največji ignoranti. Prof. Schlesinger, učitelj poljedelstva, piše članke proti cepljenju koz. Nikdar še nisem čul ali čital o možu, profesorju na visoki šoli, možu, ki se hoče torej prištevati najbolj izobraženim krogom, — da bi na polju, kjer je povsem tuj, nabral toliko ignorance in arogance v svoje spise, kakor je ta v svojih člankih v „D. V.“ — Ako mi mati, kateri je otrok par let po cepljenju koz ohromel, to sporoči in išče temu vzrok v cepljenju, mislim si: revica je, nevedna je, kaj bi ji zameril! A tako pismo razglašajo kot sijajni dokaz svoje trditve o škodljivosti cepljenja. Statistiki vseh dežel, ki so dokazale, da je obolenost in umrljivost vsled osepnic upadla in skoraj povsem prenehala po cepljenju, so mu le slepilo.

Navedel sem morda ekstreme; a ker so ti ekstremi tako pogosti, je gotovo potrebno, da se jih ožigosa. Ako se hočemo nadejati poboljšanja, moramo najpreje poznati napake. In teh je v našem zdravstvenem mišljenju in delovanju le preveč.

Medicu

